

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра бухгалтерського обліку, аналізу та аудиту
(найменування кафедри)

РЕФЕРАТ
кваліфікаційної роботи
на здобуття освітнього ступеня бакалавр
зі спеціальності 071 «Облік і оподаткування»
(шифр та найменування спеціальності)
за освітньою програмою Облік, аудит і податковий консалтинг
(назва освітньої програми)
на тему: «Облік і контроль доходів діяльності: діючий стан і напрямки
удосконалення на прикладі ТОВ «РУШ»»
(назва теми)

Виконавець:

Студент 4 курсу ЦЗВФН

Мироненко Альона Тимурівна

(прізвище, ім'я, по батькові)

підпис/

Науковий керівник:

д.е.н., професор

(науковий ступінь, вчене звання)

Лоханова Наталія Олексіївна

(прізвище, ім'я, по батькові)

/підпис/

ОДЕСА 2024

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Метою господарської діяльності підприємств є отримання прибутку, для формування якого необхідним є отримання доходів від реалізації продукції, товарів, робіт чи послуг, а також інших доходів діяльності.

Доходи постають важливим економічним об'єктом, що вимагає постійної уваги з боку обліково-аналітичної системи.

Доходи є обов'язковим об'єктом будь-якої аудиторської перевірки фінансової та податкової звітності.

У зв'язку з цим дослідження питання обліку, аналізу і аудиту доходів діяльності є актуальним для будь-якої компанії.

Питання обліку і контролю доходів діяльності досліджувались в роботах різних авторів, зокрема: Голова С.Ф., Костюченко В.М., Легенчука С.Ф., Каменської Т.О., Малюги Н.М. та інших.

Між тим, перехід вітчизняних підприємств на Концептуальну основу складання фінансової звітності за МСФЗ поставив цілий ряд нових завдань теоретичного і практичного характеру, які потребують наукового опрацювання. Наприклад, інтерес становить розгляд питань визнання і оцінки доходів в умовах застосування 5-крокової моделі визнання виручки відповідно до МСВЗ 15, підбору аудиторських процедур для перевірки доходів в процесі проведення аудиту фінансової звітності та таке інше.

Тому напрям дослідження в цій кваліфікаційній роботі відповідає запитам сучасної теорії і практики обліку і аудиту.

Об'єктом дослідження в роботі є доходи діяльності підприємств роздрібною торгівлі.

Предметом дослідження є питання обліку, аналізу і аудиту доходів діяльності роздрібних торгових підприємств на прикладі ТОВ «РУШ».

Мета роботи полягає в тому, щоб дослідити облік, аналіз і аудит доходів діяльності роздрібних торгових підприємств і розробити рекомендації з їх удосконалення.

Завдання дослідження полягають в тому, щоб:

- Дослідити суть і класифікацію доходів підприємств роздрібної торгівлі як об'єкта обліку і аудиту;
- описати порядок визнання і оцінки доходів за різних умов з урахуванням використання МСФЗ;
- розглянути особливості документального оформлення виникнення доходів діяльності;
- освітити порядок обліку доходів операційної діяльності, доходів від фінансових операцій і доходів від іншої неопераційної діяльності на рахунках обліку;
- критично проаналізувати особливості обліку доходів на прикладі роздрібного торгового підприємства ТОВ «РУШ»;
- проаналізувати структуру і динаміку доходів ТОВ «РУШ»;
- проаналізувати показники рентабельності ТОВ «РУШ»;
- описати мету, завдання і джерела аудиту доходів діяльності ТОВ «РУШ»;
- оцінити стан системи внутрішнього контролю доходів у ТОВ «РУШ»;
- розглянути методiku аудиту доходів діяльності та інші.

Методи дослідження. У роботі застосовані сучасні методи наукових досліджень, а саме: системний підхід, методи порівняльного аналізу, графічного представлення результатів розробок, огляду літературних джерел, узагальнення і зіставлення діючої практики обліку з вимогами нормативних документів і МСФЗ та інші.

Інформаційну базу дослідження становлять Закони України, нормативні документи з обліку, аналізу і аудиту доходів діяльності, МСФЗ, спеціальна література з питань дослідження, практичний матеріал роздрібного торгового підприємства ТОВ «РУШ», дані інформаційно-аналітичної платформи YouControl тощо.

Структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна робота бакалавра складається зі вступу, 3 розділів, висновків, списку використаних джерел і додатків. Основний зміст роботи викладено на 60 сторінках.

Список використаних джерел складається з 30 найменувань. Кваліфікаційна робота містить 8 таблиць, 6 рисунків, 2 додатки.

Апробація результатів дослідження. Рекомендації, що були сформульовані в ході проведення дослідження взяті до уваги представниками бухгалтерії підприємства.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі **ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ОБЛІКУ ДОХОДІВ ДІЯЛЬНОСТІ** досліджено доходи діяльності як об'єкт обліку, їх класифікація та оцінка, порядок відображення в обліку доходів операційної діяльності, облік доходів фінансової та іншої діяльності, порядок списання доходів діяльності на фінансовий результат.

У другому розділі **ДІЮЧА ПРАКТИКА ОБЛІКУ ДОХОДІВ ДІЯЛЬНОСТІ В ТОВ «РУШ»** досліджені загальна характеристика ТОВ «РУШ», діюча система обліку доходів діяльності у ТОВ «РУШ» та напрями її поліпшення.

У третьому розділі **МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ КОНТРОЛЮ І АНАЛІЗ ДОХОДІВ У ТОВ «РУШ»** розглянуто завдання і джерела перевірки доходів діяльності, оцінка системи внутрішнього контролю доходів, методика перевірки доходів діяльності під час аудиту.

ВИСНОВКИ

На підставі проведеного дослідження діючої системи обліку доходів на прикладі підприємства роздрібної торгівлі ТОВ «РУШ», яке є володарем мережі магазинів і торгової марки «ЕВА» можна зробити такі основні висновки:

1. Визнання доходу у ТОВ «РУШ» здійснюється в момент передачі контролю над товарами, продукцією чи послугами покупцю чи замовнику.

Оскільки умовами продаж може передбачатися надання знижок, доходи формуються за вирахуванням відшкодувань на суми знижок.

Також до числа вирахувань відносяться повернення товарів, яке здійснюється відповідно до вимог діючого законодавства.

2. Доходи ТОВ «РУШ» визнаються з урахуванням критерія, передбаченого МСФЗ 15 «Дохід за договорами з контрагентами», в частині переходу контролю над товарами чи послугами, що потребує застосування професійного судження управлінського персоналу.

При наявності у покупця права на повернення товарів доходи визнаються в мірі, в якій має місце висока вірогідність, що значне скасування вже визнаного доходу не відбудеться.

Між тим, повернення косметичних товарів заборонено законодавством України. Що ж стосується інших видів товарів, то їх повернення за досвідом Товариства є несуттєвим.

3. У складі чистого доходу від реалізації товарів, робіт, послуг ТОВ «РУШ» в 2022 році 99,3% складають доходи від роздрібної торгівлі, тоді як доходи від оптової торгівлі складають всього 0,7%.

Чистий дохід від реалізації товарів, робіт, послуг в 2022 році скоротився порівняно з 2021 роком на 1300448 тис. грн. При тому доходи від роздрібної торгівлі скоротилися на 736599 тис. грн, а доходи від оптової торгівлі – на 563849 тис. грн.

Особливістю операцій по реалізації на підприємстві є застосування програм лояльності.

При тому у фінансовій звітності Товариства відображаються контрактні зобов'язання за програмою лояльності: у 2022 році контрактні зобов'язання, що мали місце станом на 01.01.2022 року, були визнані в якості доходів в сумі 24116 тис. грн. Водночас, у 2021 році контрактні зобов'язання, що мали місце станом на 01.01.2021 року, були визнані в якості доходів в сумі 32730 тис. грн.

4. У складі інших операційних доходів найбільшу частку займають доходи від нарахування відсотків на залишок грошових коштів, які в 2022 році

складали 129642 тис. грн або 34,71%, тоді як в 2021 році вони складали 31254 тис. грн або 22,66%.

Другою за значущістю є така складова інших операційних доходів, як доходи від операційної курсової різниці, які в 2022 році склали 83163 тис. грн, або 22,27%.

Третьою за суттєвістю у складі інших операційних доходів постають доходи від надання транспортних послуг, які в 2022 році склали 38622 тис. грн, або 10,34%. Відповідні доходи від надання транспортних послуг в 2021 році склали 25105 тис. грн або 18,2%. Отже, в звітному році доходи від надання транспортних послуг збільшилися на 13517 тис. грн, тоді як їх частка в загальній сумі інших операційних доходів зменшилася на 7,86%.

5. Окрему складову доходів Товариства становлять фінансові доходи, до яких відносяться: доходи від отриманих відсотків, насамперед від фінансових інструментів; прибутки від курсових різниць, що виникають по фінансових активах та фінансових зобов'язаннях.

Прибутки та збитки від курсових різниць відображаються Товариством на так званій нетто-основі: або як фінансові доходи, або як фінансові витрати, з урахуванням того, як коливаються курси обміну іноземних валют, внаслідок яких виникає або чистий прибуток, або чистий збиток.

6. У 2022-2023 роках Товариство працювало в умовах військового стану, а, отже, стикалося з значними операційними ризиками.

Аналіз діяльності Товариства дозволив виділити такі фактори зниження операційних ризиків:

- розгалуженість торгової мережі, присутність торгових точок (магазинів) в усіх областях України;

- вдало вибудована бізнес-модель Товариства, що дозволяє швидко переорієнтовувати свою діяльність на безпечні регіони в країні, що передбачає оперативне відкриття, чи за необхідності закриття магазинів, добре налагодженні ланцюги поставки товарів в усі куточки країни, розташування магазинів в орендованих приміщеннях тощо;

- розширення асортименту товарів і широке представлення в асортименті товарів першої необхідності;
- робота логістичних центрів в м. Львів, Дніпро і Бровари (планувалося також відкриття логістичного центру в м. Одеса, але через війну цей проект був призупинено);
- переформатування ланцюгів постачань автомобільним транспортом;
- наявність налагоджених довготривалих контактів з постачальниками, що дає можливість забезпечувати постачання товарів;
- широке коло постачальників (диверсифікація), яке охоплює понад 300 компаній;
- можливість легко здійснювати заміну номенклатурних груп товарів;
- наявність власного інтернету-магазину;
- широка розгалужена мережа точок видачі інтернет-замовлень по всій Україні та інше.

Все це дозволило Товариству забезпечити прибутковість своєї діяльності всі останні роки.

7. Рентабельність продаж ТОВ «РУШ» за чистим прибутком в 2023 році склала 9,92%, що на 5,34% вище рівня попереднього 2022 року і на 6,06% вище рівня 2021 року.

Рентабельність активів ТОВ «РУШ» в 2023 році склала 13,86%, тоді як в 2022 році вона складала 6,94%, отже, в звітному 2023 році збільшення рентабельності активів склало 6,89% (майже вдвічі) порівняно з 2022 роком, тоді як порівняно з 2021 роком зростання склало 6,92%.

ТОВ «РУШ» зайняло свою нішу на ринку України і фактично є лідером галузі, отже, всі його показники знаходяться на більш високому рівні порівняно з конкурентами.

8. У роботі проведено вивчення і оцінки системи внутрішнього контролю Товариства, в ході якого встановлено, що у ТОВ «РУШ» розроблено і затверджено:

- Положення про систему внутрішнього контролю, яке визначає основні ролі та обов'язки учасників системи внутрішнього контролю;
- Положення про систему управління ризиками, що визначає основні ролі та обов'язки учасників системи управління ризиками;
- класифікатор бізнес-процесів, який визначає перелік основних і допоміжних бізнес-процесів, карти бізнес-процесів із зазначенням точок внутрішніх контролів стосовно доходів, витрат, товарів тощо;
- Політика з управління ризиком шахрайства;

Облік фінансово-господарської діяльності Товариства здійснюється відповідно до Облікової політики, затвердженої директором. Значні зміни в Обліковій політиці затверджуються за рекомендацією Комітету з аудиту.

9. У цілому позитивно оцінюючи систему бухгалтерського обліку і контролю доходів діяльності ТОВ «РУШ», разом з тим можемо запропонувати деякі пропозиції щодо її подальшого удосконалення.

У Примітках до фінансової звітності Товариства розкрита інформація щодо складу доходів діяльності, а також сума контрактних зобов'язань за бонусними програмами, водночас, інформація щодо особливостей бонусної програми не деталізована.

По-перше, не розкриті загальні умови надання бонусів покупцям, порядок їх використання і анулювання невикористаної частки.

По-друге, не описано які ще системи знижок надаються покупцям в умовах роздрібних і оптових продажів.

По-третє, при описі облікової політики не зазначено, яку методику застосовує Товариство для прогнозування обсягу доходу, що відноситься на бонуси під час реалізації товарів в роздріб.

У зв'язку з цим було б доцільно з метою поліпшення інформування користувачів фінансової звітності поглибити розкриття інформації в Примітках до фінансової звітності щодо бонусних програм ТОВ «РУШ» в частині методики, порядку визнання, використання і анулювання бонусів.

Також при розкритті інформації щодо доходу від реалізації доцільно конкретизувати, яку частку обсягу від реалізації товарів (доходів від реалізації) складає фіксована і яку змінна частина винагороди.

Впровадження відповідних рекомендацій дозволить поліпшити розкриття інформації у фінансовій звітності і забезпечить її повну відповідність вимогам МСФЗ 15.